

PAVAO TEKAVČIĆ

*1931. – †2007.

Dana 19. ožujka 2007. umro je Pavao Tekavčić ostavivši iza sebe veliko prazno mjesto koje se u sustavu talijanista i romanista neće nikada popuniti.

Pavao Tekavčić rodio se 23. 8. 1931. u Zagrebu kao jedino dijete oca Slovenca i majke Hrvatice, i ta ga je činjenica već zarana obilježila kao govornika s dva materinska jezika, što je ostao do kraja svojega života. U Zagrebu je završio i osnovnu školu te klasičnu gimnaziju, a potom se 1950. upisao na Filozofski fakultet, gdje je 1954. diplomirao talijanistiku i romanistiku. U iduće dvije godine (1954. – 1956.) dopunio je svoje fakultetsko obrazovanje studijem latinskoga, grčkoga i španjolskoga. U istomu razdoblju, slijedeći tragove profesora Mirka Deanovića kojemu je postao asistent 1957., započeo je svoja jezična istraživanja u Istri proučavajući poglavito govor Vodnjana kao jedan od istroromanskih idioma. Plod toga rada bila je njegova doktorska disertacija koju je uspješno obranio 1963. godine. Tako je, osim zbog latinskoga, i to onoga govornoga (*vulgarnoga*), Istra postala jedna od njegovih omiljenih znanstvenih tema. To je područje, naime, dobro profilirane tisućljetne jezične slojevitosti, u kojemu je istodobno moguće pratiti susret i ispreplitanje dvaju svjetova, romanskoga (potvrđenoga u tragovima govornoga latinskoga, zatim u kolonijalnom venecijanskom koji se proširio i učvrstio zahvaljujući političkoj i gospodarskoj moći Venecije, u istrorumunjskom, idiomu danas već malobrojnih Rumunja čiji su se preci bježeći pred Turcima tu zaustavili, u danas još živom istroromanskom jeziku, te u književnom talijanskom, čiji utjecaj traje već stoljećima) i slavenskoga (u vidu hrvatskoga i slovenskoga jezika). Pomiješanost tih jezika i idioma bila je svojevrsan izazov i poziv na proučavanje jezičnih dodira i utjecaja - kako u dijakroniji, tako i u sinkroniji, čemu se Pavao Tekavčić predao s puno žara i entuzijazma. Sve je to urodilo ne samo briljantnim, već spomenutim doktorskim radom, nego i nizom drugih znanstvenih djela, a značajna potvrda tomu jest i činjenica što je u znanstvenim krugovima usvojen predloženi termin „istroromanski”, kojim se imenuje skupina autohtonih još živih romanskih govora Istre, koji su povezani s izumrlim dalmatskim jezikom.

Godine 1965. Pavao Tekavčić izabran je za docenta, pet godina poslije za izvanrednog, a zatim 1973. za redovitog profesora talijanske lingvistike za Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Studijski boravak u Bologni (1962. – 1963.) bio je presudan za temeljito proučavanje talijanske povijesne fonologije i morfologije, a rezultat tog dijela njegovih istraživanja vidljiv je u objavljivanju *Povijesne talijanske gramatike (Grammatica storica dell'italiano)* u tri sveska 1972. godine, u izdanju nakladnika Il Mulino iz Bologne (2. izd. iz 1980. godine). To kapitalno djelo, koje je zamijenilo već tada zastarjelu Mayer-

-Lübkeovu gramatiku te stalo uz bok suvremenije i jednako poznate gramatike G. Rohlfsa, danas je nezaobilazno u obrazovanju svakoga talijanista u svijetu, a profesoru je Tekavčiću osiguralo posebno mjesto među najznačajnijim talijanistima svih vremena.

Za domaće su studente talijanistike, ali i romanistike uopće, također vrlo značajne još dvije knjige: *Uvod u vulgarni latinitet (s izborom tekstova)* iz 1972. i *Uvod u lingvistiku za studente talijanskog jezika i književnosti* iz 1979. godine.

Zbog zdravstvenih je razloga Pavao Tekavčić 1983. godine otišao u prijevremenu mirovinu s Pedagoškoga fakulteta u Puli, gdje je predavao nakon što je 1980. iz osobnih razloga napustio Filozofski fakultet u Zagrebu. Iako mu narušeno zdravlje nije dopuštalo da odlazi na znanstvene skupove, pa je na neke tek slao svoje priloge, kao niti istraživanja na terenu, i dalje je predano proučavao različite aspekte talijanskoga i drugih romanskih jezika objavljujući svoje radove u Hrvatskoj, ali ponajviše u inozemstvu, i to na talijanskom, francuskom, španjolskom i slovenskom jeziku. Mnogobrojne znanstvene članke (a spomenimo da ih je ukupno objavio 174 u više od dvadeset domaćih i stranih časopisa) tematski je moguće podijeliti, primjerice, na one vezane za klasifikaciju riječi, ulogu morfema, tvorbu riječi, jezične dodire i utjecaje itd. U većini članaka, poglavito u posljednjih dvadesetak godina, nikada nije propustio istaknuti značaj pragmatike u analizi jezika i jezičnih činjenica pokazujući time živost i zrelost svoga znanstvenog promišljanja. Isto tako je pomno pratio rad svojih kolega kroz publikacije s područja talijanistike i romanistike uopće, o čemu svjedoči njegovih 179 vrlo temeljitih recenzija. Velika sposobnost sveobuhvatnog sagledavanja osobitosti, ne samo talijanskoga i hrvatskoga jezika nego i drugih jezika za koje je posjedovao i jezičnu i komunikacijsku kompetenciju, omogućila mu je da promišljeno i sigurno pristupi mnogobrojnim jezičnim pitanjima. Upravo zbog toga nije zazirao od sučeljavanja glede različitih „osjetljivih” pitanja (autohtonost istroromanskih govora, ladinsko pitanje i sl.).

Stalna težnja za promicanjem učenja i proučavanja talijanskoga jezika izvan Italije donijela je Pavlu Tekavčiću priznanje - odlikovanje Republike Italije (*Ordine della Stella della solidarietà italiana*). Istodobno, njegove osobne kvalitete, kao što su skromnost, ozbiljnost i moralni integritet te iskrena predanost radu, priskrbile su mu poštovanje među njegovim kolegama i bivšim studentima, a svakako i među svim talijanistima koji nisu imali privilegij osobno ga upoznati.

Odlaskom profesora Pavla Tekavčića hrvatska i svjetska talijanistika ostaje siromašnija za predanog znanstvenika i velikog, nezamjenjivog stručnjaka.

Dr. sc. Vesna Deželjin